

Qorti tal-Appell
(Kompetenza Inferjuri)

Imħallef Anthony Ellul

Appell numru: 310/2015/1

Patrick Bugeja (appellat)

Vs

Catherine Grech (appellanti)

30 ta' Lulju, 2019.

1. B'sentenza tal-31 ta' Dicembru, 2019 il-Qorti tal-Magistrati (Malta) ikkundannat lill-konvenuta tħallas lill-attur is-somma ta' disat elef ewro (€9,000) bħala kumpens għal servigi li ta lill-ommu li mietet fl-14 ta' Awissu, 2010. Il-qorti, wara li qieset il-provi, ikkonkludiet:

3. *Jirrizulta, mill-assjem tal-provi, illi r-rikorrent, ghalkemm kien dejjem hemm sabiex jghin u jassiti lill-ommu, ma' min huwa kien jghix, kien a korrent tal-fatt illi ommu stess kienet tghin finanzjarjament kemm lill zitu, Lourdes, kif ukoll lill-omm it-tfajla tieghu, Antonella, u ghalhekk kien a korrent tal-fatt illi ommu kienet tkun trid tghaddi xi flejjes lilu wkoll, kieku kellha minn fejn taghtih, izda jirrizulta li mill-pensjoni ta' €600 fix-xahar, bl-ispejjez illi kellha, ftit li xejn kien ikun fadallha, tant illi, kif jistqarru z-zewgt partijiet, wara il-mewt taghha, ommhom ftit li xejn kellha flus, ghajr għall-kontijiet fissi illi eventwalment inqasmu bejniethom.*
4. *Jirrizulta wkoll, dejjem mill-assjem tal-provi, illi għal periodu ta' certament seba snin, kif jixhed Joseph Magro, l-intimata ma kienetx tmur tara lill-ommha, li għalhekk kienet tiddependi totalment mir-rikorrent illi kien jiehu hsiebha u jehodha kull fejn kien necessarju, inkluz għand it-tobba, l-Isptar u kull fejn kien hemm bzonn, u dana peress illi l-intimata kienet miggielda ma' ommha u ma tkellimhiex.*
5. *Jirrizulta, għalhekk, illi l-Qorti ma tara ebda raguni ghaliex, għall-ahhar hames snin ta' hajjet Giovanna Bugeja, r-rikorrent ma għandhux ikun intolat għal kumpens dwar servigi minnu resi lejha.*

2. Għalhekk l-ewwel qorti kkonkludiet li l-attur kellu jidd jitlob kumpens għas-servigi għall-perjodu **mit-13 ta' Awissu, 2005 sat-13 ta' Awissu, 2010.**

3. B'sentenza preliminari tas-27 ta' Ġunju, 2016 l-ewwel qorti ċaħdet l-eċċezzjoni tal-konvenut li l-azzjoni tal-attur hi preskritta skont l-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili. Il-qorti qalet:

"Jirriżulta, madankollu, illi in kwantu l-pretensjoni għal servigi fil-konfront ta' ommhom, Giovanna Bugeja, dina ma hijiex preskritta stante illi, fil-perjodu ta' ħames snin mill-mewt ta' ommhom illi seħħet fl-14 ta' Awissu 2010, ir-rikorrent interrompa l-preskrizzjoni permezz ta' ittra uffiċjali ippreżentata fl-20 ta' April, 2015".

4. B'rikors preżentat fil-15 ta' Frar, 2019 il-konvenuta appellat mis-sentenzi. L-aggravji huma:-

- i. Fil-kawża ta' jattanza **Catherine Grech vs Patrick Bugeja** (447/2015) il-Prim'Awla qalet li l-ittra uffiċjali tat-23 ta' April 2015 ma setgħetx isservi għal finijiet ta' interruzzjoni ta' preskrizzjoni.
- ii. L-ewwel qorti applikat l-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili b'mod żbaljata.
- iii. Fil-meritu, matul l-aħħar 3 xhur u 25 ġurnata li Giovanna Bugeja kienet ħajja, kienet rikoverata l-isptar. L-attur ma gābx prova li ħallas €800 spejjeż ta' parkeġġ. Inoltre, fil-file mediku ta' Giovanna Bugeja hemm nota li fl-24 ta' April 2010 *'no family members present'*.
- iv. L-ewwel qorti naqset milli tnaqqas sehem il-konvenut mill-kumpens li llikwidat bħala dak dovut lill-attur.

5. L-attur ippreżenta twegiba u ta r-raġunijiet għalfejn din il-qorti għandha tiċħad l-appell.

6. **L-ewwel aggravju** – Dak li qalet il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-sentenza **Catherine Grech vs Patrick Bugeja** (447/2015) kien b'riferenza għall-kawża ta' jattanza. B'dik l-ittra uffiċjali l-attur sejjah lill-konvenuta sabiex tersaq għal-likwidazzjoni u ħlas ta' kumpens għas-servigi li qal li ta lill-ġenituri tiegħu. Hi l-

liġi stess li tipprovdli li ittra uffiċjali tikser il-preskrizzjoni (artikolu 2128 tal-Kodiċi Ċivili) u dan irrispettivament x'qalet il-Prim'Awla fis-sentenza li tat fil-kawża ta' jattanza.

7. **It-tieni aggravju** – L-ewwel qorti llikwidat servigi għall-aħħar ħames snin ta' ħajja ta' Giovanna Bugeja (13 ta' Awissu, 2010 sat-13 ta' Awissu, 2015). L-ittra uffiċjali preżentata fl-23 ta' April, 2015 kienet notifikata lill-konvenuta fil-5 ta' Mejju, 2015. Għall-ewwel qorti l-ittra uffiċjali tal-23 ta' April, 2015 kienet biżżejjed sabiex tinterrompi l-preskrizzjoni għaliex preżentata qabel għaddew ħames snin mid-data tal-mewt ta' Giovanna Bugeja. Il-ġurisprudenza hi ċara fis-sens li l-preskrizzjoni xorta sseħħ minkejja li s-servigi jkunu kontinwi. L-ewwel qorti naqset milli tapplika dak li qalet il-Prim'Awla fis-sentenza **Agostino Pace et vs Antonio Agius** tas-17 ta' Jannar, 1955 (Vol. XXIX.ii.515). Sentenza li l-ewwel qorti stess irreferiet għaliha u li fiha l-Prim'Awla għamlitha ċara li l-fatt li jkunu qegħdin jingħataw servigi b'mod kontinwu, il-preskrizzjoni xorta tgħaddi:-

"B'dan li l-kontinwita' jew reiterazzjoni tas-servigi jew somministrazzjonijiet ma tissospendix il-bidu jew il-kors tal-preskrizzjoni, u lanqas ma timporta, għalkemm aċċettata mid-debitur, interruzzjoni tal-preskrizzjoni tal-kreditu għas-servigi jew somministrazzjonijiet anterjuri. Għaliex l-att ta' persuna li taċċetta mill-ġdid il-prestazzjonijiet ma jistax iwassal għall-ammissjoni ta-debitu dwar prestazzjonijiet anterjuri, jew għal rikonoxximent ta' drittijiet dwar dawk il-prestazzjonijiet anterjuri, jew għal xi rinunzja għall-preskrizzjoni tad-dritt naxxenti minn prestazzjonijiet anterjuri".

8. L-ittra uffiċjali tat-23 ta' April, 2015 setgħet isservi biss biex tikser il-preskrizzjoni fir-rigward ta' servigi li ngħataw lil Giovanna Bugeja sa ħames snin qabel dakinhar. **Peress li Giovanna Bugeja mietet fl-14 ta' Awissu, 2010, il-perjodu li mhuwiex milqut mill-preskrizzjoni hu mit-23 ta' April 2010 sal-14 ta' Awissu, 2010**. L-azzjoni għall-perjodu ta' qabel it-23 ta' April, 2010 kienet diġa preskritta fil-ġurnata li l-attur ipprezenta l-ittra uffiċjali. Inoltre, mhemmx provi li qabel dakinhar kien hemm xi interruzzjoni ta' preskrizzjoni jew ammissjoni tal-konvenuta li hi debitur għall-ħlas ta' kumpens li jippretendi l-attur. Dak li xehedu Joseph Magro u Victor Azzopardi hu rrilevanti għall-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni stante li ġara matul il-ħajja ta'

Giovanna Bugeja. Kull meta jkun hemm interruzzjoni jew rinunzja ta' preskrizzjoni, il-perjodu preskrittiv jerga jibda jgħaddi minnufih.

9. **It-tielet aggravju** – in vista ta' dak li ntqal hawn fuq, dwar il-meritu jibqa' rilevanti biss il-perjodu bejn it-23 ta' April, 2010 sad-data tal-mewt ta' Giovanna Bugeja. **B'kollox 113 il-ġurnata jew 3 xhur u 22 ġurnata.** Perjodu li fih Giovanna Bugeja kienet rikoverata fl-isptar. Fl-affidavit l-attur xehed:

"Niftakar tajjeb li qabel il-mewt tagħha, ommi kellha tagħmel perjodu kontinwu l-isptar. Dan il-perjodu kien ta' aktar minn xahar. F'dak iż-żmien, jiena u Antonella konna nqattgħu ħafna ħin ma' ommi. Sa dak iż-żmien ommi kienet tilefet id-dawl ta' għajnejha kompletament, u hi kienet trid li jkollha lil xi ħadd ħdejha sabiex jagħtiha l-ikel, u jagħmlilha kumpannija.

F'dak iż-żmien li ommi għamlet l-isptar, apparti l-ispejjeż ta' mediċini, jiena u Antonella konna qegħdin nonfqu l-ispejjeż għall-parkeġġ, liema spejjeż kienu qegħdin jammontaw għal madwar tmien mitt ewro (€800) f'ħames xhur".

10. Il-qorti tosserva li l-attur ma pprezentax riċevuti li jikkoraboraw li nefaġ €800 spejjeż ta' parkeġġ. Lanqas mhemm prova li qabel inqalgħet il-kwistjoni ma' oħtu, kien talab ir-rimbors ta' dawk l-allegati spejjeż. Dan apparti li l-kawża kienet għall-kumpens għas-serviġi u mhux għal rimbors ta' spejjeż. Dan apparti li l-qorti tirraġuna li min ikun għamel dawk l-ispejjeż kollha, ma jistenniex kważi ħames snin biex jitlobhom mingħand oħtu.
11. Mhemmx provi indipendenti li jistgħu jikkonvinċu lill-qorti li l-attur kien joqgħod l-isptar ma' gemb ommu lejli u nhar. Il-qorti żżid li l-fatt li iben iżur lill-ommu l-isptar fl-aħħar ftit xhur ta' ħajjitha u jqattha ħin ħdejha u jara x'għandha bżonn, ma jintitolahx għall-kumpens għal serviġi. Giovanna Bugeja kienet l-isptar minħabba marda terminali li kienet fi stadju ferm avanzat. Hu mistenni li wlied jieqfu mal-ġenituri f'perjodi bħal dawk li għaddiet minnhom Giovanna Bugeja qabel mietet. L-ulied għandhom ikollhom is-sens ta' dover li iġinu lill-ġenituri meta jkunu rikoverati fi sptar. Sens ta' dover li jidher li kellu l-attur wkoll meta ommu kienet għadha tgħix id-dar. Pero' l-qorti mhijiex konvinta li l-attur kien qiegħed jagħmel xi ħaġa li mhux kull wild hu mistenni li jagħmel ma' ġenitur li jiġi rikoverat fi sptar u hemm iqatta' l-aħħar jiem ta' ħajtu. Mill-file mediku ta' Giovanna Bugeja hu evidenti li fl-aħħar ftit xhur ta' ħajjitha li matulhom kienet

rikoverata l-isptar, ma kienu xejn sbieħ. Jirriżulta wkoll li kważi xahar qabel mietet kienet ittieħdet deċiżjoni li l-pazjenta tingħata biss *palliative care*. Hu evidenti li ma kienx hemm tama li Giovanna Bugeja ser tgħix. Li wlied iqattgħu kemm jistgħu ħin ħdejn omm rikoverta fi sptar u moribonda u juruha imħabba meta tkun riesqa l-mewt fuqha, hu att ta' turija ta' mħabba lejha li ma jintitolax lill-attur għall-kumpens għal servigi. Dawk huma mumententi speċjali li għalkemm ta' tbatija huma mod kif wieħed igawdi l-aħħar ftit lill-ġenitur li jkun wasal fl-aħħar tat-triq f'din il-ħajja. Dan appartu li l-attur hu wkoll werriet ta' ommu.

Għal dawn il-motivi:-

1. Tiċħad l-ewwel aggravju;

2. Sa fejn kompatibbli ma' dak li ngħad hawn fuq:

- i. Tilqa' t-tieni aggravju u tvarja s-sentenza tas-27 ta' Ġunju 2016 fis-sens li tilqa' l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni għal dak li jirrigwarda l-perjodu ta' qabel it-23 ta' April, 2010. Tiċħad l-eċċezzjoni in kwantu tirreferi għall-perjodu mit-23 ta' April, 2010 sad-data tal-mewt ta' Giovanna Bugeja.**
- ii. Thassar is-sentenza tal-31 ta' Jannar, 2019 u tilqa' l-eċċezzjoni fil-meritu tal-konvenuta u tiċħad it-talba tal-attur.**

Spejjeż taż-żewġ istanzi jinqasmu in kwantu għal 15% a karigu tal-konvenuta u l-kumpliment a karigu tal-attur.

Anthony Ellul.